

la casa **ELI**
ZAL
un món **De**
a prop teu

Una mica d'història...

UNA CASA A L'EIXAMPLE. El nou batec de Barcelona

Com moltes altres residències familiars de Barcelona (Palau Güell, Casa Batlló...), La Casa Elizalde deu el seu nom a la família que més temps hi va viure, la família Elizalde, que van fer de l'edifici la seva residència des del 1895 al 1964. El primer propietari, però, va ser Francesc Jaurés Gualba, que va comprar el solar situat al carrer València de l'Eixample de Barcelona a l'advocat Miquel Martí Sagristà el 1881.

Solucionat el problema inicial que suposava per a les fonamentacions el Torrent de l'Olla, que hi passava pel costat, tot desviant el seu curs, l'Ajuntament va concedir el permís d'obres l'any següent, i la construcció de l'edifici va començar el 1885. Segueix, per tant, la tipologia de palauet urbà que es feia construir la poderosa burgesia del moment al nou barri de l'Eixample, molt a prop, a més, del Passeig de Gràcia. És la zona que fins l'any de l'Exposició Universal de 1888 va anar adquirint un alt grau i qualitat d'edificació: la Dreta de l'Eixample. Francesc Jaurés va encarregar la construcció del seu palau a l'arquitecte Emili Sala Cortés. El projecte de la casa tenia soterrani, baixos, primer pis i golfes.

L'ÀNIMA DE LA CASA. La família Elizalde

El primer propietari, Francesc Jaurés, estava casat amb Josefa Rouvier Elizalde. Com que no van tenir fills, van nomenar hereu directe el seu nebot Arturo Elizalde, a mans del qual va passar la casa a la mort dels seus tiets. El 1894 Arturo Elizalde es va casar amb Carmen Biada Navarro, besneta de Miquel Biada Buñol, promotor del primer ferrocarril d'Espanya, Mataró-Barcelona el 1848.

El matrimoni va viure a cavall entre París i Barcelona i aquí, a la seva residència del número 302 del carrer València, Arturo Elizalde va crear una empresa dedicada a la indústria automobilística que arribaria a ser molt important, tant a nivell nacional com internacional. El negoci començà l'any 1909, en què va fundar l'empresa, "Biada, Elizalde y Compañía", dedicada principalment a la fabricació de peces de recanvi per a automòbils. En canvi, les idees d'Arturo Elizalde, inquiet enginyer industrial que havia estudiat a París, era arribar a fabricar vehicles amb tecnologia pròpia. Així que l'any 1913 va dissenyar un prototipus anomenat "Biada y Elizalde" i en va començar la construcció l'any següent a la fàbrica del Passeig de Sant Joan número 149. El primer cotxe Elizalde de fabricació nacional va ser venut al primer client el 19 d'abril de 1914, un model que va causar sensació a tot el país i que, fins i tot, va ser adquirit pel rei Alfons XIII. Els cotxes Elizalde s'anaren consolidant a partir de llavors amb la fabricació d'una gran varietat de models i també la construcció de camions i altres vehicles industrials per l'exèrcit.

Imatge d'Arturo Elizalde

A la mort d'Arturo Elizalde l'any 1925, la seva dona, Carmen Biada Navarro, es féu càrrec de l'empresa, que el 1926 abandonaria definitivament la producció automobilística i, sota el nom d'"Elizalde S.A.", es dedicaria a la fabricació de motors d'aviació. Després de la guerra civil, durant la qual la família va marxar a França, l'empresa va crear un important departament d'enginyeria aeronàutica pel desenvolupament de motors d'aviació comptant amb els millors enginyers en l'especialitat.

A la mort de Carmen Biada, l'any 1949, el seu fill Antonio Elizalde va assumir la direcció de l'empresa. Però el 1951, a causa de l'al·legació de "razones de defensa nacional", "Elizalde S.A." va ser nacionalitzada i integrada a l'INI, "Instituto Nacional de Industria", amb la denominació d'"Empresa Nacional de Motores de Aviación S.A.", ubicant a partir d'aquell moment la seva seu social a Madrid. Posteriorment l'empresa va ser privatitzada i adquirida per la firma alemana "Mercedes-Benz", deixant-se de fabricar motors d'aviació.

Carmen Biada i els seus 9 fills el 1913

Cartell il·lustratiu dels negocis de la família Elizalde

UN PALAUET A L'EIXAMPLE. La Casa Elizalde us convida a entrar

La casa va ser construïda l'any 1885, seguint plenament l'estil de l'època, és a dir, un classicisme elegant i sobri propi de la burgesia del moment. Així doncs, la façana recorda un palau renaixentista, amb tres pisos, simètrica i molt ordenada. Els dos primers pisos es van construir amb pedra de Montjuïc i hi destaca el balcó central, que originàriament havia estat una tribuna, i la decoració escultòrica, obra de Magí Augé. A dalt de tot, en uns medallons de pedra es pot llegir les inicials del primer propietari, Francesc Jaurés.

Façanes davantera i posterior de la Casa Elizalde en unes fotografies de 1925

A l'interior trobarem també tots els elements que caracteritzen aquest tipus de construccions típiques de l'Eixample: el pati central, una gran escala que uneix la planta noble amb el primer pis i l'interior d'illa.

Saló a la planta noble i escala que l'uneix amb el primer pis. 1925.

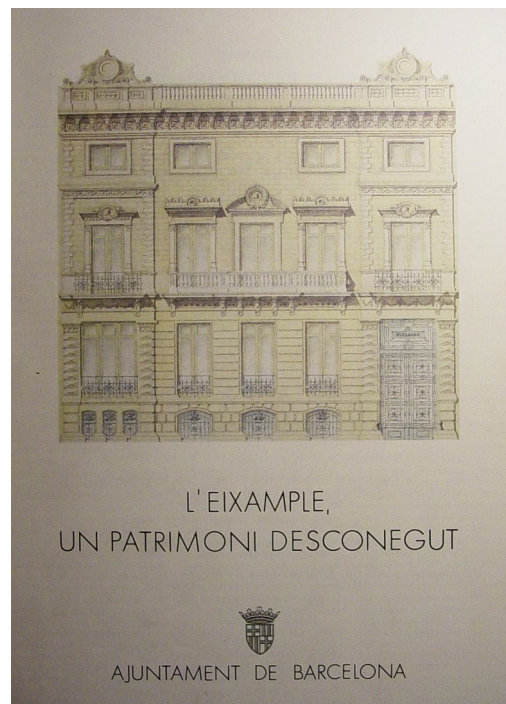
L'escala principal condueix a la planta noble, on la família Elizalde tenia els salons i el menjador. Les sales que donen al carrer València eren els anomenats salons Lluís XIV i Lluís XVI, ja que aquí els mobles i els objectes que els guarnien eren autèntiques peces de museu procedents de França. La sala més gran que dóna a l'interior d'illa era el menjador, amb llar de foc i un piano del segle XVIII procedent també de França, i amb un accés directe al jardí. A la planta noble hi destaca la qualitat dels materials utilitzats, com ara el paviment de fusta, els plafons de guix treballat, el marbre de l'escala, la claraboia de vitrall emplomat... Al primer pis els Elizalde tenien els dormitoris, la capella i un saló amb billar i llar de foc. El segon pis era l'espai destinat al personal domèstic de la casa. Aquí hi havia les golfes i s'accedia també al terrat, on s'estenia la bugada i es ventilava la roba. El servei utilitzava sempre una escala secundària, l'escala de servei, discreta i austera, separada de l'escala principal, més sumptuosa, destinada únicament a la família i als seus convidats.

EL POLS ES DEBILITA. Decadència

Al llarg dels anys, la Casa Elizalde havia passat de ser exclusivament residència familiar a allotjar les oficines de l'empresa, la qual cosa havia provocat moltes transformacions al seu interior. Fou habitada pels descendents d'Arturo Elizalde i Carmen Biada fins al 1964, any en què la van vendre a la companyia "Unión de Propietarios S.A." per 25 milions de pessetes.

Durant aquests anys, i sobretot a partir del 1974, la casa es va anar deteriorant i quedà en un estat de semiruïna provocat pel seu propietari, que esperava de la declaració de ruïna una possibilitat d'enderrocar-la i poder construir així de nou un bloc d'habitatges.

El 31 de juliol de 1978 l'Ajuntament, en un intent per salvar l'edifici, va incloure'l provisionalment al Catàleg del Patrimoni Arquitectònic de la ciutat i hi quedà definitivament inscrit l'any següent. El 8 de maig de 1981 la Comissió Permanent Municipal acordà la seva adquisició i l'edifici fou comprat per l'Ajuntament definitivament el 10 de setembre del mateix any al seu últim propietari, Delfí Rabellat.

EL BATEC ES FA MÉS FORT. Renaixement

També a partir de 1981, s'inicien les obres de remodelació de l'edifici, encarregada als arquitectes Jaume Santmartí i Josep Bosch, i els projectes per a la seva recuperació pública. Calia consolidar les estructures de l'edifici; refer els sostres, el terrat i el paviment de les sales, així com l'escala i la barana de fusta. I per últim, el pati de "mansana", que es va pavimentar i enjardinar. D'aquesta manera, podem dir que el pati de la Casa Elizalde va esdevenir la primera intervenció de l'Administració Pública en la recuperació dels interiors d'illa de l'Eixample i la seva com a espai públic.

L'any 1981, a l'interior de la Casa Elizalde, propietat de l'Ajuntament, ja no hi quedava res de la riquesa del treball artesanal, de la decoració, dels estucats. S'havia perdut la claraboia de vidre, la xemeneia i la balustrada de marbre. Part dels treballs de forja i la ceràmica del pati van haver de ser restaurats, respectant els materials i dissenys originals. La claraboia fou restaurada pel Centre del Vidre, escola especialitzada en la tècnica del vitrall i ubicada al mateix edifici.

La primera activitat que s'organitzà a La Casa Elizalde un cop oberta al públic va ser les exposicions, que van contribuir a la projecció creixent del centre com un espai viu amb moltes coses per oferir i per donar a conèixer. Després van seguir les xerrades i les conferències, fins que l'any 1989 el centre comença a ser conegut pels cursos i tallers que s'hi organitzen, i també per altres activitats com els cicles de concerts, les lectures dramatitzades... La programació de La Casa Elizalde s'enriqueix aleshores amb els espectacles infantils, la dansa i el teatre, més tard la poesia i els contes per a adults, les rutes per Catalunya i els itineraris per Barcelona.

LA CASA ELIZALDE. 20 anys a prop teu

Els espais i la seva funció es van definir a mesura que la casa creixia i necessitava ampliar-se. El que havien estat els salons i el menjador de la família Elizalde, a la planta principal, eren ara sales d'exposicions. Els dormitoris, al primer pis, es convertien en aules per realitzar els cursos i per cedir a entitats o associacions. La gran cambra que havia estat el dormitori del matrimoni Elizalde esdevingué la sala d'actes per acollir els concerts, les conferències i els actes de caire més solemne. El segon pis, que havia estat la zona del servei i més tard l'espai on va traslladar-se a viure la família Elizalde quan la resta del pis era ja tot ofi cines de l'empresa, van ser els despatxos de l'Àrea de Serveis Personals del Districte de l'Eixample fins l'any 1999, en què es van traslladar a la nova seu d'edifici es guanyaren, així, més aules per a les activitats.

A l'octubre de 2003 La Casa Elizalde va celebrar els seus vint anys d'història com a centre cultural amb una programació especial de molta qualitat: debats d'actualitat, documentals d'èxit, concerts de fusió, espectacles de dansa-teatre, narracions, classes obertes... en la que van participar més de 1800 persones.

Avui dia La Casa Elizalde és un centre cultural generalista i amb vocació d'oferir als ciutadans i ciutadanes les claus per entendre el món actual.

La seva programació oberta, àmplia i variada l'ha consolidat com un espai de referència a la ciutat, amb un volum molt considerable d'usuaris, que participen en cursos, assisteixen als diferents concerts, a les narracions i als espectacles de dansa o visiten les exposicions. El centre també acull les iniciatives d'altres entitats, a través del servei de cessions d'espais, on les associacions, empreses, etc. es poden reunir per realitzar les seves activitats.

En els darrers anys La Casa Elizalde ha tingut un creixement espectacular, esdevenint un model per a altres equipaments. Les claus de l'èxit són, entre d'altres, la bona qualitat de l'oferta, el bon servei i la seva ubicació, al cor de l'Eixample.

la casa **ELI
ZAL
DE**
un món
a prop teu

25 ANYS BATEGANT AMB FORÇA. **Espai cultural de referència**

L'any 2008 La Casa Elizalde ha arribat als 25 anys de vida consolidant la seva oferta cultural. El centre manté i potencia les grans línies de la seva programació amb els cursos, les exposicions, els concerts, els espectacles de dansa i teatre i les propostes per a tota la família com a pilars del seu èxit, al mateix temps que ha impulsat al llarg dels últims anys nous projectes que fan referència a les arts contemporànies, amb iniciatives com "La Convocatòria d'Arts Visuals" o "El Festival de Músiques Místiques".

El 10 de desembre La Casa Elizalde va celebrar amb gran èxit el seu 25è aniversari, aquest cop amb una jornada festiva molt especial. Els actes de celebració van començar amb un itinerari teatralitzat pels diferents espais del centre, espais coneguts que els participants van poder viure d'una altra manera a través d'accions divertides d'animació, teatre, circ, clown... Un original homenatge al dia a dia del centre cultural.

Més tard, va tenir lloc la inauguració de l'exposició *25 anys. 25 veus*, exposició fotogràfica amb 25 retrats de persones que tenen i han tingut un paper destacat en la vida del centre, perquè en definitiva són les persones al llarg d'aquest quart de segle de vida les que conformen la veritable ànima de La Casa Elizalde.

La culminació de la festa, i com a cloenda dels actes de celebració, un espectacle de llums i colors va omplir el pati de La Casa Elizalde, un muntatge sorprenent d'animació, circ, dansa aèria, acrobàcies i música que va convertir la façana posterior de l'edifici en un escenari ple d'espectaculars efectes visuals.

En definitiva, un aniversari que va permetre a tothom (prop de 800 persones) gaudir d'una experiència única, al mateix temps que evidencià la bona salut del centre, aquests 25 anys treballant per acostar la cultura i les arts als ciutadans i molts anys més per continuar fent de La Casa Elizalde un equipament ple de vitalitat!